

caroline.johansson@tyreso.se

Mottagare
Barn- och utbildningsnämnden

Kartläggning av friytor och utemiljö på förskolor och skolor

Barn- och utbildningsförvaltningens förslag till beslut till Barn- och utbildningsnämnden

- Delrapporteringen noteras

Barn- och utbildningsförvaltningen

Sammanfattning

Genom ett ordförandeuppdrag har barn och utbildningsförvaltningen fått uppdraget att kartlägga nuvarande friytor och utemiljöer på Tyresö kommunala förskolor och grundskolor samt att ta fram riktlinjer. Riktlinjerna ska vara ett stöd vid planering, utformning och förvaltning av förskolor och skolor.

Boverket definierar friyta för lek och utevistelse som den yta som barnen kan använda på egen hand vid sin utevistelse. En friyta är ytan som går att leka på och som är tillgänglig för barnen i huvudsak under skoltid men även i viss mån på fritiden. Förrådsbyggnader, bil- och cykelparkering samt ytor för lastning och lossning är otillgängliga för barnen och ingår därmed inte i friytan för lek och utevistelse.

I den här delrapporteringen berörs enbart kartläggningen av friytor.

Beskrivning av ärendet

Omvärldsbevakning och förberedelse

För att få en bild av vad andra kommuner har för riktlinjer kring friytor gjordes en omvärldsbevakning där många olika exempel samlades in, både från liknande kommuner och andra med skilda förutsättningar. Förberedelserna har även bestått i inläsning av Boverkets skrift ”Gör plats för barn och unga”. Samverkan med berörda funktioner så som förvaltare för de berörda fastigheterna, strategisk arkitekt samt tätt samarbete med barn- och utbildningsförvaltningens lokalstrateg ligger till grund för en genomlysning av de lokala förutsättningarna.

I samverkan med de ovan nämnda referenspersonerna arbetades en rad förslag på kriterier som utgångspunkt för kartläggningen. Kriterierna syftade till att skapa ett ramverk genom vilket friytorna bedömdes. Tyngdpunkten för kriterierna låg på pedagogiskt lekvärde/utformning samt två av de tre hållbarhetsdimensionerna från Agenda 2030, ekologisk hållbarhet och social hållbarhet. Den tredje dimensionen, den ekonomiska, kommer att tas med i den kommande riktlinjen för friytor då det ska stå som utgångspunkt i planering och förvaltning av friytorna.

En kartläggning av den faktiska friytan togs fram i kommunens kart- och mätverktyg. Där gjordes uppskattningar om friytans yta där friytor med förrådsbyggnader, cykelställ med mera räknades bort. Det jämfördes sedan med fastighetens totala tomtyta för att på så sätt avgränsa och få fram ett ungefärligt kvadratmeterantal.

Genomförandet av kartläggningen

Under kartläggningen prövades kriteriernas träffsäkerhet och det resultat som genererades under kartläggningens gång kommer att stå som underlag till revidering av kriterier inför framtagandet av den kommande riktlinjen för friytor.

Kartläggningen genomfördes av Caroline Johansson, utredare och Annika Lotterberg, verksamhetscontroller på barn- och utbildningsförvaltningen under första veckan i mars 2021. Kartläggningen innebar att besöka alla de kommunala för- och grundskolorna där friytan uppskattades överensstämmande med den tidigare framtagna friytan från mät- och kartverktyget.

Under den okulära besiktningen av varje friyta ställdes dess förutsättningar, utformning och förvaltning i förhållande till de framarbetade kriterierna. Bedömningen av friytorna dokumenterades i ett Excel-ark där varje för- och grundskola fick en rad där varje kriterium gick igenom och bedömdes utifrån en fyrgradig skala. För att ytterligare tydliggöra resultatet färgkodades kriteriernas olika bedömningsnivåer från mörkgrön som det bäst överensstämmande resultatet, följt av ljusgrönt, gult och slutligen rött. Det som

bedömdes under kartläggningsperioden var de kriterier som berörde pedagogiskt lekvärde, den ekologiska och den sociala dimensionen.

Parallellt med kartläggningen genomförde förvaltarna en sammanställning av sina områden med fokus på skick på fastigheten, besiktningssanmärkningar på lekredskap, belysning, nedskräpning samt skadegörelse. De ombads även att uppmärksamma avgörande avvikelser på fastigheten såsom bristfällig vattenavrinning eller andra markskador.

Resultat och sammanfattande slutsatser

De flesta av kommunens för- och grundskolors friytor bedömdes vara i bra skick, med gott pedagogiskt lekvärde som även innefattade delar av såväl delen ekologiska som sociala dimensionen. Dock var skillnaderna mellan vissa friytor stora. De friytor som fanns i anslutning till provisoriska lösningar (paviljonger) bedömdes mer ofta vara i ett sämre skick i förhållande till de flesta kriterier. Även om de flesta av de permanenta friytorna bedömdes vara i gott skick, bra planerade, och väl utnyttjad disponering så fanns det även ett fåtal av dem som bedömdes vara i behov av att åtgärdas på flera av de bedömda kriterierna.

Sammanfattningsvis kan sägas att kommunens för- och grundskolor har många fina friytor med stor potential och grundutbud. Det kan slås fast att likvärdigheten på kommunens friytor behöver stärkas.

Friytor kopplade till förskolor och grundskolors lägre årskurser var oftast bättre disponerade och mer varierade än vid de högre årskurserna.

Något som blev tydligt under kartläggningens gång var att antalet kvadratmeter per barn kan skilja sig friytor emellan. En gård som till ytan har ett lågt antal kvm/barn kan ha utnyttjat/disponerat sin yta på ett maximalt sätt och där många av de pedagogiska lekvärdena och resterande kriterier uppfylldes. Däremot kunde en, till kvadratmeterytan sett per barn, stor friyta ha en sämre kriterieuppfyllelse än den mindre friytan. Det är därför viktigt att inte fästa allt för stor vikt vid kvadratmeterytan per barn utan hur friytan sammantaget uppfyller kriterierna i sin helhet.

Det fortsatta arbetet med framtagande av en riktlinje för friytor behöver samverkas med berörda förvaltningar så att riktlinjen blir ett robust verktyg för att planera, utforma och förvalta Tyresös förskolors och skolors friytor på ett hållbart sätt. De kriterier som användes under kartläggningen behöver ses över, förenklas och stämmas av så att de syftar till att främja barns hälsa, goda lärmiljöer och bidra till en mer hållbar framtid.